

**UITVOERINGS-
PROGRAMMA
DUURZAAMHEIDSVISIE
MIDDEN-DRENTHE**

2024

*MET ELKAAR BOUWEN AAN EEN
DUURZAAM MIDDEN-DRENTHE!*

GEMEENTE
MIDDEN-DRENTHE

INLEIDING

Voor u ligt het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheidsvisie 2024 van de gemeente Midden-Drenthe. In het uitvoeringsprogramma zijn alle projecten, taken en acties beschreven die we in 2024 op duurzaamheidsgebied gaan uitvoeren. Dit doen we niet alleen, maar in nauwe samenwerking met onze partners. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de energiecoöperaties uit onze gemeente, het Dorpenoverleg Midden-Drenthe, netbeheerders, woningbouwcorporaties, LTO afdeling Midden-Drenthe, andere overheden en natuurlijk onze inwoners en ondernemers. Het uitvoeringsprogramma sluit aan bij de wensen van de gemeenteraad op het gebied van duurzaamheid en klimaat die zijn genoemd in het Raadsprogramma 2022-2026.

DUURZAAMHEIDSVISIE

In 2020 heeft de gemeenteraad de Duurzaamheidsvisie van de gemeente Midden-Drenthe vastgesteld. De Duurzaamheidsvisie is aan de hand van een breed participatieproces in samenwerking met inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en andere overheden opgesteld. In totaal hebben ruim 700 personen input gegeven voor de visie.

Het hoofddoel van de Duurzaamheidsvisie is om in 2050 energieneutraal te zijn en in 2030 al minimaal 50% CO2 reductie te realiseren. Om dit doel te bereiken zetten we in op de volgende vier thema's en uitgangspunten:

Uitgangspunten	Thema's
▪ Verduurzaming is betaalbaar en behapbaar. ▪ Opbrengsten houden we zoveel mogelijk in de regio. ▪ Met elkaar en lokaal. ▪ Integraliteit en koppelkansen met andere ontwikkelingen	▪ Duurzame Elektriciteit ▪ Duurzame Warmte & energiebesparing ▪ Circulaire Economie ▪ Voedsel

ACCENTEN BINNEN DE DUURZAAMHEIDSVISIE

Binnen de Duurzaamheidsvisie zijn **de thema's Duurzame Elektriciteit en Duurzame Warmte** die veel inzet van de gemeente vragen. Via de Duurzaamheidsvisie hebben we ons gecommitteerd aan het nationale klimaatakkoord.

Daarnaast hebben we onze ambities voor duurzame elektriciteit laten opnemen in de Regionale Energiestrategie Drenthe.

De belangrijkste onderwerpen die binnen het thema Duurzame Elektriciteit spelen zijn de **Maatschappelijke Tender** voor grootschalige zonneparken en Netcongestie. Met de Tender kunnen we een groot deel van onze duurzame elektriciteitsambities invullen én tegelijkertijd ervoor zorgen dat de opbrengsten van dit park of deze parken in onze samenleving blijven (lokaal eigendom). Deze opbrengsten zouden b.v. ingezet kunnen worden om energiearmoede verder tegen te gaan.

Netcongestie staat de verdere verduurzaming van onze elektriciteitsvoorziening in de weg. Eerder was de netaansluiting een sluitstuk van een project, nu is het zaak om bijtijds aan de netbeheerders aan te geven waar en wanneer ontwikkelingen gaan plaatsvinden. Het gaat bijvoorbeeld om nieuwe woningen, grootschalige verduurzaming van gebouwen, laadinfrastructuur, de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen en initiatieven voor duurzame energieopwekking. Dit vraagt om een strategische aanpak waar we als gemeente de komende tijd invulling aan moeten gaan geven. Inschatting is dat er rond 2030 weer voldoende netwerkcapaciteit is voor afname en terug levering van elektriciteit.

De noodzaak om in te zetten op duurzame warmte blijft toenemen. Veel mensen komen in de problemen doordat ze door de hoge energiekosten hun rekening niet meer kunnen betalen. Het is daarom belangrijk om op **energiearmoede** te blijven inzetten.

Ook is het van belang om de ontwikkelingen voor de inzet van **duurzame restwarmte van Attero** nauw gezet te volgen. Wanneer hier een rendabele business-case uitkomt, kunnen we een deel van Beilen voorzien van duurzame warmte middels een warmtenet.

Verder zetten we de komende tijd in op het lokaal voedselakkoord en geven we vorm en inhoud aan het onderwerp circulaire economie.

Een ander belangrijk dossier is het opstellen van het **Soorten Management Plan**. Dit plan is noodzakelijk om gebouw-bewonende soorten als vleermuizen en huismussen beter te beschermen bij isolerende werkzaamheden aan woningen. Het onderzoek zal tussen de 1,5 en 2 jaar in beslag nemen. Woningen kunnen in deze periode zonder dit ecologisch beperkt worden geïsoleerd.

LEESWIJZER

Op de volgende bladzijden treft u per thema overzichten aan van de projecten, taken en acties die we op duurzaamheidsgebied gaan uitvoeren. Bij elk project is een korte omschrijving gegeven, welke partij de trekker is, welke organisaties betrokken zijn en wat de doorloop tijd is.

Vervolgens is een financiële paragraaf opgenomen, waarin is aangegeven welke middelen beschikbaar zijn en op welke manier we ze gaan inzetten.

PROJECTEN DUURZAME ELEKTRICITEIT

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Stimuleren zon-op-dak bij particulieren	Advisering over aanschaf en financiering zonnepanelen	Drents Energieloket	Gemeente	Doorlopend
1.2	Stimuleren groene energie bij ondernemers	In 2023 zijn als pilot adviesgesprekken over energiebesparing en duurzame energieopwekking met ondernemers op Dambroeken en Ossebroeken gevoerd. In 2024 organiseren we een ondernemersontbijt en bespreken we de mogelijke (collectieve) vervolgstappen. Hierbij kijken we ook naar de mogelijkheden om aan te sluiten op het Rijksprogramma verduurzaming bedrijventerreinen.	Gemeente	Adviesbureau	Start 2023, afronding 2024
1.3	Stimuleren energiebesparing bij ondernemers	Via Ik ben Drents Ondernemer (IBDO) kunnen ondernemers een gratis energieadvies aanvragen. Als gemeente gaan we dit aanbod onder de aandacht van de ondernemers brengen	Gemeente/ IBDO		2024, doorlopend.
1.4	Maatschappelijke Tender zonne-energie	Tender voor selectie grootschalige zonnepark-initiatieven in de gemeente op basis van het Convenant Lokaal Eigendom Midden-Drenthe. Eind 2023 hebben we input voor de spelregels opgehaald aan de hand van vier inwonersbijeenkomsten. In 2024 stellen we de spelregels vast. Eind 2024 zetten we de Tender open.	Gemeente	Energiecoöperaties, dorpen, Dorpenoverleg Midden-Drenthe, Enexis Beheer, provincie Drenthe	2023-2026
1.5	Aanpak netcongestie	Samen met de provincie werken we verder aan het pMIEK 2.0 (Provinciaal Meerjaren Investeringsplan Energie en Klimaat) voor de aanpak van netcongestie. Ook maken we met andere gemeenten afspraken over de verdeling van de netcapaciteit van diverse hoogspanningsstations. Inschatting is dat er rond 2030 weer voldoende capaciteit zou moeten zijn voor afname en terug-levering van elektriciteit.	Provincie	Drentse gemeenten, Enexis Beheer, Tennet	Doorlopend

1.6	Zon op dak /zonnecarports	Wij blijven open staan voor ontwikkelaars en bedrijven die interesse hebben in het plaatsen van zonnecarports en zon-op-dak. We onderzoeken de mogelijkheden voor een verkenning van een zonnecarport op een carpoolplaats. Dit is mede afhankelijk van de beschikbare personele capaciteit.	Gemeente, extern bureau	Energiecoöperaties	Doorlopend
1.7	Pilot hogere erfmolens	Ruimtelijke verkenning voor windmolens met een wiek-hoogte tot maximaal 25 meter. Er doen zes agrariërs mee aan deze pilot. Vanaf 2024 wordt het traject gemonitord.	Gemeente	Provincie, andere Drentse gemeenten, agrariërs, maatschappelijke partners.	Start 2023
1.8	Voorverkenning zonne-energie langs de A28	De voorverkenning van de mogelijkheden om zonnepanelen te plaatsen langs snelweg A28 is in 2023 afgerond. In 2024 wordt gestart met een tussenevaluatie.	Provincie	Rijkswaterstaat, andere Drentse gemeenten.	Start 2023, 2025
1.9	Gebiedsvisie ETP Wijster	Ontwikkeling van een gebiedsvisie voor het ETP-terrein. Energie en duurzaamheid spelen hierin een belangrijke rol.	Provincie	Attero en gemeente	2023, doorlopend
1.10	Uitvoeren Openbaar Verlichtingsplan	Bij vervangingen of nieuw te plaatsen lichtmasten wordt LED verlichting toegepast met dim-optie. Voor 2024 zijn we bezig met vervangingsplannen in dorpen ten zuiden van de N381 (Balinge, Garminge, Mantinge, Witteveen, Spier en Wijster). Ook gaan we in Hooghalen een behoorlijk aantal masten vervangen. Tot slot starten wij in 2024 met het vervangen van alle lichtmasten in Orvelte.	Gemeente		2024, doorlopend
1.11	Energie inkoop gemeentelijke gebouwen en objecten	In 2023 is de inkoop van energie Europees aanbesteed. Per 1 januari 2024 nemen we groene elektriciteit af van Vattenfall. Per 1 januari 2025 nemen we ook aardgas af van Vattenfall. De uitgestoten broeikasgassen compenseren we.	Gemeente		2024 en verder

PROJECTEN DUURZAME WARMTE

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Fixteam	Het Fixteam is een Drenthe-breed initiatief van de provincie en de gemeenten. Het Fixteam brengt kleine energiebesparende maatregelen gratis aan bij inwoners (tochtstrips, led verlichting en radiatorfolie). Provinciaal bekijken we de mogelijkheden om het project uit te breiden met meer klussers en te verlengen tot en met 2026. Om de doelgroep met een laag inkomen en hoge kosten verder te ondersteunen, wordt er een communicatieactie voor het Fixteam georganiseerd bij de Drentse Voedselbanken.	Gemeente	Provincie Drenthe, andere Drentse gemeenten, Stichting Welzijnswerk	Start 2023, doorlopend
1.2	Energiecoaches	Via het Drents Energieloket zijn 9 energiecoaches opgeleid die worden ingezet om woningeigenaren bij hun thuis te informeren over de mogelijkheden voor energiebesparing. Vanwege de vele aanvragen, willen we extra energiecoaches gaan werven en opleiden.	Gemeente	Drents Energieloket	Doorlopend
1.3	Energiebespaarapp	In het voorjaar vindt een aanbestedingstraject plaats voor de app. In het najaar moet de app beschikbaar zijn voor onze inwoners. Via de app kunnen we inwoners ook attenderen op andere projecten van de gemeente (b.v. energiecoach).	Gemeente	Nader te bepalen leverancier	Start najaar 2024
1.4	Witgoed Wissel	Via de Witgoed Wissel kunnen minder draagkrachtige inwoners hun oude energieonzuinige apparaat inwisselen voor een nieuw energiezuinig exemplaar. Inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum kunnen dan een subsidie krijgen in de vorm van een tegoedkaart ter waarde van €500,-.	Gemeente		Start najaar 2024 t/m 2026
1.5	Isolatiesubsidie energiearmoede	Drenthe-breed is de Drentse Isolatieregeling ontwikkeld voor minder draagkrachtige woningbezitters. Het maximum subsidiebedrag is €2.500,-.	Gemeente	SNN, provincie Drenthe	Start regeling: 1 april 2024

		Hiermee kunnen we 212 huishoudens met een inkomen tot €34.100,- ondersteunen.			
1.6	Verzilverlening	De verzilverlening is een hypothecaire lening voor oudere woningbezitters. De lening is bedoeld om de woning levensloopbestendig te maken. We onderzoeken de mogelijkheden om de lening ook in te zetten voor verduurzamingsmaatregelen	Gemeente	SVn	2024
1.7	Lokale Isolatiesubsidie	In 2023 hebben we subsidie aangevraagd en toegewezen gekregen voor isolerende maatregelen. In 2024 geven we samen met andere gemeenten invulling aan de regeling	Gemeente /Flexteam Drenthe	Flexteam Drenthe	Start regeling: najaar 2024
1.8	Voorlichting woningeigenaren over energiebesparing	Via het Drents Energieloket woningeigenaren informeren over de mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame energieopwekking.	Drents Energieloket	Provincie, andere Drentse gemeenten en andere maatschappelijke partijen	Doorlopend
1.9	Soorten Management Plan (SMP)	Om gebouw bewonende soorten als vleermuizen en huismussen beter te beschermen bij isolerende werkzaamheden aan woningen, laat de gemeente een SMP opstellen. Het onderzoek zal 1,5 tot 2 jaar in beslag nemen. Woningen kunnen zonder ecologisch onderzoek beperkt geïsoleerd worden in deze periode.	Gemeente	Adviesbureau	2024-2026
2.0	Onderzoek inzet restwarmte Attero	Onderzoek naar de inzet van restwarmte vanuit Attero voor het verwarmen van gebouwen in de kernen Hogeveen, Beilen en Assen. We onderzoeken o.a. de mogelijkheid voor het opzetten van een gezamenlijk warmtebedrijf.	Provincie Drenthe	Attero, gemeenten Midden-Drenthe, Hogeveen en Assen en onderzoeksbureau	2024 en verder
2.1	Uitvoeren Integraal Accommodatiebeleid	De komende tijd wordt de verduurzaming van MFA de Spil, de nieuwbouw van twee IKC's in het Stroomdalgebied en de verduurzaming van de werkplaats/ milieustraat opgepakt.	Gemeente		2022 en verder

		We stimuleren initiatieven voor verduurzaming van dorpshuizen (2024-2027, uitvoeringstijd eind 2029). Daarnaast gaan we bezig met een voorstel voor het stimuleren we initiatieven voor verduurzaming van aula's. In de 1 ^e helft van 2024 vindt er een gespreksronde plaats, het voorstel volgt medio 2024.			
2.2	Energiecoach dorpshuizen en sportaccommodaties	Inzet energiecoach voor advisering dorpshuizen en sportaccommodaties over energie bespaar-mogelijkheden	Gemeente	Extern bureau	2024 en verder
2.3	Onderzoek warmtebronnen	In samenwerking met het Flexteam warmte doen we een onderzoek (quick-scan) naar de mogelijkheden voor het inzetten van collectieve warmtebronnen.	Flexteam Warmte /Gemeente	Flexteam Warmte	2024-2025
2.4	Buurt initiatieven Westerbork en Beilen	Onder begeleiding van Buurkracht worden er met twee buurtteams in Westerbork en Beilen gezamenlijke inkoopacties voor isolatie georganiseerd	Buurkracht /buurtteams	Gemeente	2023-2024

PROJECTEN CIRCULAIRE ECONOMIE EN VOEDSEL

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Circulaire Events	We organiseren vier circulaire events voor ondernemers. Het eerste event staat in het teken van voedsel. Op basis van de interesse van de ondernemers, wordt de inhoud van de volgende events bepaald.	Gemeente		2023-2024
1.2	Circulair Inkopen	Provincie-breed gaan we aan de slag met het ontwikkelen van een blauwdruk om circulair inkopen bestuurlijk en ambtelijk beter te borgen.	Gemeente	Provincie, andere overheden	Doorlopend
1.3	Circulaire Agenda	In samenwerking met lokale partijen, inwoners, onderwijs, andere overheden en ondernemers maken we een circulaire agenda.	Gemeente	Lokale partijen, inwoners(groepen), onderwijs, ondernemers en andere overheden.	2023-2024
1.4	Midden-Drenthe Deelt	Via het platform Midden-Drenthe voor Elkaar willen we deelonderwerpen onder de aandacht brengen van inwoners.	Gemeente	St. Welzijnswerk en NMF Drenthe	2024 en verder
1.5	Verkenning Milieustraat van de Toekomst	Verkennen van de mogelijkheden om de milieustraat meer circulair in te richten. Belangrijke pijlers zijn recycling & hergebruik, repair & kringloop, ambacht & educatie, sociale cohesie & werkvoorzieningsschap.	Gemeente		2024
1.6	Voedselplatform 'Eten van Hier'	Opzetten van een platform met inwoners(groepen), ondernemers om lokaal geproduceerd voedsel onder de aandacht te brengen. Dubbel Drents van de gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe maakt hier onderdeel vanuit.	Gemeente	Inwoners(groepen) en ondernemers.	Afronding Q3 2024
1.7	Voedselbossen	Stimuleren om voedselbossen /Agro Forestry ook onder de aandacht te krijgen bij agrariërs. Daarnaast stimuleren van meer eetbaar groen in het openbare groen van de gemeente	Gemeente	Drents Voedselbossenloket, Agrariërs	2024-2025

ALGEMENE TAKEN

Nr.	Titel	Omschrijving	Wie	Partners	Planning
1.1	Monitoring	We zetten een monitoringsprogramma voor duurzaamheid op.	Gemeente	Provincie Drenthe, andere gemeenten	2024 -2025, Doorlopend
1.2	Duurzaamheid, Natuur en Milieueducatie	Via het IVN Drenthe bieden we alle basisscholen in Midden-Drenthe een lesprogramma aan over duurzaamheid, natuur en milieuthema's. Hiermee bereiken we jaarlijks zo'n 3.000 leerlingen.	IVN Drenthe	Gemeente	Doorlopend
1.3	Duurzaamheidscommunicatie	In samenwerking met de raads werkgroep werken we aan de aanpak voor duurzaamheidscommunicatie	Gemeente /raads werkgroep	Extern bureau	2024

FINANCIËN

In dit hoofdstuk geven we een toelichting op de beschikbare middelen voor de duurzaamheidstaken in 2024. In onderstaande tabel is een overzicht gegeven van de diverse budgetten. Per budget is aangegeven of het incidentele of structurele middelen zijn. Ook is aangegeven of het een gemeentelijk budget betreft of een rijksbijdrage is. Daarnaast is een toelichting gegeven op de budgetten.

Tabel: Overzicht budgetten duurzaamheid 2024

Omschrijving	Budget (€)	Incidenteel /Structureel	Bijdrage gemeente / rijk	Toelichting
Duurzaamheidsbudget	116.508	(S)	Gemeente	Basisbedrag Duurzaamheidsbudget is in 2024 €63.392,-. Het budget is in 2024 éénmalig verhoogd met €52.558,-.
Klimaatmiddelen	44.178	(I)	Gemeente	
Duurzaamheid, natuur en milieueducatie	26.042	(S)	Gemeente	
Energie en Klimaatmiddelen	1.032.785	(I)	Rijk	Het basisbedrag voor 2024 is €670.306,- en het restant bedrag uit 2023 is €362.479,-.
Rijksmiddelen warmte	173.299	(I)	Rijk	Het basisbedrag voor 2024 is €90.000,- en het restant bedrag uit 2023 is €83.299,-.
Rijksmiddelen energiearmoede	827.029	(I)	Rijk	
Nationaal Isolatieprogramma	1.395.760	(I)	Rijk	
Bestemmingsreserve zonnepark Leemdijk	396.131	(S)	Gemeente	In de bestemmingsreserve zit begin 2024 €266.131,- aan middelen. Halverwege 2024 wordt de reserve aangevuld met de opbrengsten van het park over 2023. Verwachting is dat dit bedrag circa €130.000,- is.
Totaal	€4.011.732			

Toelichting financiën

Energie en Klimaatmiddelen

Vanuit het rijk krijgen gemeenten geld voor het uitvoeren van het klimaat- en energiebeleid. In de brief is aangegeven dat gemeenten in ieder geval voor de periode 2023 tot en met 2030 extra geld krijgen. Voor de jaren 2023, 2024 en 2025 zijn al concrete budgetten bekend gemaakt. Voor onze gemeente gaat het om respectievelijk €659.501,-, €665.484,- en €671.466,-. De middelen zijn bestemd voor personele en bijbehorende materiële kosten.

Met de gelden financieren we onder andere een beleidsmedewerker warmte (1 fte), een projectleider duurzaamheid (1 fte), een aanjager voor circulaire economie & voedsel (1 fte), een medewerker duurzaamheid (1 fte) en een medewerker energiebesparing (1/2 fte).

De resterende gelden (€444.500,-) zetten we in 2024 in voor de volgende zaken:

- Inhuur kennis en ondersteuning ten behoeve van de Maatschappelijke Tender, vervolg project groen ondernemen, bespaar app voor inwoners, monitoring erfmolens, advisering circulaire economie en voedsel, bijdrage Drents Flexteam Warmte, Soorten Management Plan, bijdrage Drents Energieloket, bijdrage Fixteam Drenthe en communicatiemiddelen.

Rijksmiddelen Warmte

Van 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten meer uitvoeringsmiddelen om de warmtetransitie vorm te geven. In 2022 hebben we als Midden-Drenthe een bedrag van €239.968,- toegekend gekregen. In de periode 2024 t/m 2030 verwachten we dat de bijdrage rijksmiddelen Warmte circa €90.000,- per jaar zal zijn.

We zetten de gelden met name in voor de warmtetransitie, onderzoek naar het restwarmtenet Attero, warmteonderzoek en deels voor de witgoedwissel.

Rijksmiddelen Energiearmoede

Gemeenten hebben in 2022 rijksmiddelen ontvangen voor de aanpak van energiearmoede. Voor Midden-Drenthe gaat het om een incidenteel budget van €707.978,-. Samen met andere Drentse gemeenten is een pakket van maatregelen ontwikkeld. We zetten de gelden onder andere in als extra isolatiemaatregel bovenop de bestaande Drentse Isolatieregeling, ondersteuning energicoaches en de witgoedwissel.

Nationaal Isolatieprogramma

In 2023 heeft de gemeente een subsidieaanvraag gedaan in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma. Eind 2023 zijn de gelden toegekend. Het gaat om een bedrag van in totaal €1.395.760,-. De gelden zetten we in voor een lokale isolatieregeling en voor de ontwikkeling van het Soorten Management Plan.

Bestemmingsreserve zonnepark Leemdijk

Vanuit het zonnepark Leemdijk krijgt de gemeente jaarlijks dividend. De eerste opbrengsten zijn in 2021 vrij gekomen. Dit was een bedrag van bijna €70.000,-. De jaarlijkse opbrengsten van het park worden geschat rond de €130.000,-. Het geld wordt de komende jaren ingezet voor de verduurzaming van de dorpshuizen en aula's in de gemeente. Daarnaast is er geld gereserveerd voor de Witgoed Wissel.